

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «КОЛЕСНИКОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KOLESNIKOV v. UKRAINE)**

(Заява № 697/07)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

20 жовтня 2011 року

Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Колесніков проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Боштьян Зупанчіч (Bostjan M. Zupancic), *Голова*,

Ганна Юдківська (Ganna Yudkivska),

Ангеліка Нусбергер (Angelika Nußberger), *судді*,

та Стівен Філліпс (Stephen Phillips), *заступник Секретаря секції*,

після обговорення за зачиненими дверима 27 вересня 2011 року

вносить таке рішення, ухвалене того самого дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу порушено за заявою (№ 697/07), поданою до Суду проти України відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянином України паном Сергієм Олександровичем Колесніковим (далі — заявник) 6 грудня 2006 року.

2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — пані Валерією Лутковською з Міністерства юстиції.

3. 25 серпня 2010 року Голова п'ятої секції вирішив повідомити Уряду про заяву. Відповідно до Протоколу № 14 заява була передана на розгляд до комітету в складі трьох суддів.

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

4. Заявник, 1981 року народження, проживає у Харківській області.

5. 11 жовтня 2001 року його було затримано працівниками міліції за підозрою у вчиненні розбою та незаконному зберіганні зброї.

6. 12 жовтня 2001 року Валківський районний суд Харківської області (далі — районний суд) обрав заявнику запобіжний захід у виді взяття під варту відповідно до частини 9 статті 165² Кримінально-процесуального кодексу (далі — КПК) до 21 жовтня 2009 року на тій підставі, що залишаючись на волі, заявник може переховуватись від слідства та перешкоджати здійсненню правосуддя. 19 жовтня 2001 року районний суд продовжив граничний строк тримання заявника під вартою ще на два місяці на підставі тяжкості висунутих проти нього обвинувачень, негативних характеристик з місця проживання і можливості того, що він переховуватиметься від слідства. 7 грудня 2001 року районний суд продовжив граничний строк тримання заявника під

вартою ще на чотири місяці на підставі тяжкості висунутих обвинувачень та можливості того, що він переховуватиметься від слідства.

7. 8 лютого 2002 року після закінчення досудового слідства справу було передано до суду.

8. 6 березня 2002 року районний суд вирішив, *inter alia*, що заявник повинен надалі триматись під вартою, не навівши при цьому будь-яких підстав для такого рішення.

9. 21 травня 2002 року справу було передано до Харківського районного суду Харківської області, який 28 березня 2003 року визнав заявника винним у вчиненні інкримінованих йому злочинів та призначив йому покарання у вигляді дванадцяти років позбавлення волі з конфіскацією майна.

10. 11 листопада 2003 року апеляційний суд скасував вказаний вирок та повернув справу на новий судовий розгляд. Питання щодо подальшого тримання заявника під вартою суд не вирішував.

11. 23 листопада 2004 року Харківський районний суд Харківської області повернув справу на додаткове розслідування. Суд залишив без змін обраний заявникові запобіжний захід у виді тримання під вартою, не навівши жодних підстав для такого рішення.

12. 10 березня 2005 року апеляційний суд скасував постанову від 23 листопада 2004 року та повернув справу на новий судовий розгляд. Питання щодо подальшого тримання заявника під вартою суд не вирішував.

13. 12 травня 2006 року Харківський районний суд Харківської області відмовив у задоволенні клопотання заявника про звільнення, посилаючись на тяжкість обвинувачень, висунутих проти нього.

14. 13 червня 2006 року той самий суд визнав заявника винним у вчиненні розбою та незаконному зберіганні зброї та призначив йому покарання у виді позбавлення волі строком на вісім років і шість місяців з конфіскацією майна.

15. 24 травня 2007 року апеляційний суд скасував вказаний вирок та повернув справу на новий судовий розгляд. Питання щодо подальшого тримання заявника під вартою суд не вирішував.

16. 16 серпня 2007 року Харківський районний суд Харківської області вирішив, *inter alia*, що заявник повинен надалі триматись під вартою, не навівши при цьому будь-яких підстав для такого рішення.

17. 22 листопада 2007 року справу було направлено до Червонозаводського районного суду м. Харкова, який 11 грудня 2007 року вирішив, *inter alia*, що заявник повинен надалі триматись під вартою, не навівши при цьому будь-яких підстав для такого рішення.

18. 13 лютого та 10 квітня 2008 року вищезазначений суд залишив без задоволення клопотання заявника та інших трьох підсудних про звільнення з-під варти, зазначивши, що запобіжний захід у виді тримання під вартою був обраний з огляду на відомості щодо особи

підсудних, їхнього віку та тяжкості обвинувачень, висунутих проти них, а також з огляду на інші обставини, передбачені статтями 148 та 150 КПК, не наводячи жодних пояснень. 2 червня 2008 року суд розглянув ще одне клопотання підсудних про зміну запобіжного заходу та залишив його без задоволення, не розглядаючи клопотання самого заявника.

19. 17 липня 2008 року суд визнав заявника винним за тими ж пунктами обвинувачення, що містилися у вирокх від 28 березня 2003 року та від 13 червня 2006 року, та призначив йому покарання у вигляді восьми років позбавлення волі з конфіскацією майна.

20. 23 липня 2009 року апеляційний суд залишив вказаний вирок без змін.

21. 9 жовтня 2009 року заявника було звільнено з-під варти, оскільки він відбув призначений йому строк позбавлення волі. Заявник стверджує, що протягом тримання його під вартою стан його здоров'я погіршився, однак він не навів будь-яких деталей та не надав доказів.

22. 17 березня 2010 року Верховний Суд України відмовив у задоволенні касаційної скарги заявника.

23. Згідно з твердженнями Уряду протягом провадження органи слідства і суди допитали та заслухали трьох інших підсудних, чотирьох свідків та чотирьох потерпілих. На здійснення цих дій було витрачено приблизно один місяць. Чотирнадцять судових засідань у справі було відкладено, здебільшого внаслідок неявки свідків, потерпілих або представників інших підсудних, через відсутність суддів або тому що підсудних не було доставлено до суду. П'ять разів суди ухвалювали постанови про примусовий привід свідків та потерпілих.

24. Згідно з твердженнями заявника, при отриманні копій документів, необхідних для обґрунтування його заяви до Суду, він зіткнувся з певними труднощами. Зрештою, він надав копії усіх необхідних документів.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

25. Положення КПК від 28 грудня 1960 року щодо запобіжних заходів викладені в рішенні у справі «Невмержицький проти України» (*Nevmerzhitsky v. Ukraine*), заява № 54825/00, п. 54, *ECHR* 2005II (витяги).

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 3 СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

26. Заявник скаржився, що тривалість тримання його під вартою була надмірною. Він посилався на пункт 3 статті 5 Конвенції, який у відповідних частинах передбачає наступне:

«Кожному, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту «с» пункту 1 цієї статті ... має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судове засідання».

27. Уряд заперечив проти цього твердження, стверджуючи, що тривалість тримання заявника під вартою не була надмірною, що суди наводили відповідні та достатні підстави для тримання його під вартою та що провадження здійснювалося з належною ретельністю.

A. Щодо прийнятності

28. Суд зазначає, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є необґрунтованою з будь-яких інших підстав. Отже, вона повинна бути оголошена прийнятною.

B. Щодо суті

29. Суд зазначає, що період, який має бути взято до уваги, тривав загалом п'ять років, два місяці та дванадцять днів і складався з трьох окремих періодів (див., *mutatis mutandis*, рішення у справі «Кудла проти Польщі» (*Kudla v. Poland*) [ВП], заява № 30210/96, п. 104, *ECHR* 2000XI): з 11 жовтня 2001 року (затримання заявника) до 28 березня 2003 року (перше засудження); з 11 листопада 2003 року (скасування першого вироку) до 13 червня 2006 року (друге засудження) та з 24 травня 2007 року (скасування другого вироку) до 17 липня 2008 року (третє засудження). Такий строк не є коротким в абсолютному вимірі.

30. Розглядаючи цю справу через призму загальних принципів, встановлених у його практиці (див. рішення у справі «I. A. проти Франції» (*I. A. v. France*), від 23 вересня 1998 року, *Reports* 1998VII, п. 102; рішення у справі «Лабіта проти Італії» (*Labita v. Italy*) [ВП], заява № 26772/95, п. 153, *ECHR* 2000IV; та «Іловецький проти Польщі» (*Ilowiecki v. Poland*), заява № 27504/95, п. 61, від 4 жовтня 2001 року), Суд зауважує, що первісне затримання заявника ґрунтувалось на можливості того, що він переховуватиметься від слідства, та тяжкості висунутих проти нього обвинувачень (див. вище п. 6). Хоча первісно

затримання заявника могло бути обґрунтоване цими підставами, після спливу певного проміжку часу суди були зобов'язані надати інші чіткі підстави для продовження тримання його під вартою. Замість цього вони постійно посилювались на тяжкість обвинувачень, висунутих проти заявника (див. вище пункти 13 і 18), використовували стереотипні формулювання для усіх підсудних, не звертаючись до конкретних фактів та обставин, що стосувалися саме заявника (див. вище пункт 18); не навели жодних підстав для продовження тримання заявника під вартою або взагалі не вирішували це питання (див. вище пункти 8, 10–12 та 15–18). Крім того, на жодному з етапів провадження суди не розглядали можливості застосування альтернативних запобіжних заходів.

31. Суд неодноразово встановлював порушення пункту 3 статті 5 Конвенції за схожих обставин (див., серед багатьох інших прикладів, рішення у справі «Слоєв проти України» (*Yeloyev v. Ukraine*), заява № 17283/02, пп. 60–61, від 6 листопада 2008 року; рішення у справі «Доронін проти України» (*Doronin v. Ukraine*), заява № 16505/02, пп. 63–64, від 19 лютого 2009 року; та рішення у справі «Харченко проти України» (*Kharchenko v. Ukraine*), заява № 40107/02, пп. 79–81, 99 та 101, від 10 лютого 2011 року). Суд вважає, що Уряд не навів жодного факту чи аргументу, здатного переконати Суд дійти іншого висновку у цій справі.

32. Відповідно мало місце порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

33. Заявник також скаржився на те, що тривалість кримінального провадження у його справі є несумісною з вимогою «розумного строку», передбаченою пунктом 1 статті 6 Конвенції, відповідні положення якого передбачають таке:

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, ..., який... встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення».

34. Уряд заперечив проти цього твердження, стверджуючи, що розгляд справи був ускладнений великою кількістю учасників провадження.

35. Період часу, який має бути взятий до уваги, розпочався у жовтні 2001 року та закінчився 17 березня 2010 року з ухваленням остаточного рішення Верховного Суду (а не 23 липня 2009 року, як стверджував Уряд). Отже, провадження тривало вісім років і п'ять місяців у судах трьох інстанцій.

А. Щодо прийнятності

36. Суд зазначає, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є необґрунтованою з будь-яких інших підстав. Отже, вона повинна бути оголошена прийнятною.

В. Щодо суті

37. Суд повторює, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватись з урахуванням обставин справи та таких критеріїв: складність справи, поведінка заявника та відповідних органів влади, а також — важливість спору для заявника (див., серед багатьох інших прикладів, рішення у справі «*Пелісьє і Сассі проти Франції*» (*Pelissier and Sassi v. France*) [ВП], заява № 25444/94, п. 67, *ECHR* 1999II). У разі коли заявник тримається під вартою протягом провадження, від національних судів вимагається особлива старанність для швидкого розгляду справи (див., наприклад, рішення у справі «*Юртаєв проти України*» (*Yurtayev v. Ukraine*), заява № 11336/02, п. 37, від 31 січня 2006 року).

38. Повертаючись до обставин цієї справи, Суд вважає, що кількість учасників провадження не була такою, аби значно ускладнити розгляд справи, особливо з огляду на те, що вони були допитані та заслухані протягом короткого проміжку часу (див. вищезазначений пункт 23). Отже, Суд вважає, що складність справи не може пояснити загальної тривалості провадження. Поведінка заявника також не пояснює такої тривалості. З іншого боку, Суд дотримується точки зору, що затримки у провадженні здебільшого виникли внаслідок трьох повернень справи на новий розгляд та через чотирнадцять відкладень судових засідань (див. вище пункти 10, 12, 15 та 23). Навіть незважаючи на те, що декілька разів суди вдавалися до примусового приводу осіб, що не з'являлися до суду, вони також мали у своєму розпорядженні інші дієві механізми для забезпечення явки зазначених осіб (див. рішення у справі «*Кобцев проти України*» (*Kobtsev v. Ukraine*), заява № 7324/02, п. 31, від 4 квітня 2006 року). Уряд не надав інформації про те, чи розглядали суди коли-небудь можливість застосування таких механізмів. Також, як видається, не мала будь-якого результату і більшість заходів, вжитих судом щодо примусового приводу (див. зазначене вище рішення у справі «*Кобцев проти України*» (*Kobtsev v. Ukraine*), п. 71). Отже, Суд доходить висновку, що головна відповідальність за надмірну тривалість провадження покладається на національні суди.

39. Суд неодноразово встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, які стосувались питань, подібних до тих, що роз-

глядаються у цій справі (див. зазначене вище рішення у справі «*Pelissier i Cacci проти Франції*» (*Pelissier and Sassi v. France*)). Суд доходить висновку, що Уряд не навів жодного факту чи аргументу, здатного переконати Суд дійти іншого висновку у цій справі.

40. Відповідно мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

41. Заявник скаржився за пунктами 1 та 2 статті 6 Конвенції на несприятливий результат провадження та порушення презумпції невинуватості, не деталізуючи свої скарги. Він також скаржився за статтею 34 Конвенції щодо стверджуваного ненадання йому державними органами усіх документів, необхідних для подання заяви до Суду. Зрештою, заявник, не посилаючись на жодні положення Конвенції, скаржився на те, що стан його здоров'я під час тримання під вартою погіршився.

42. Ретельно розглянувши скарги заявника у світлі матеріалів справи, що знаходяться в його розпорядженні, та у тій мірі, в якій оскаржувані питання підпадають під його юрисдикцію, Суд констатує, що вони не виявляють будь-яких ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією.

43. Відповідно ця частина заяви повинна бути оголошена неприйнятною згідно з підпунктом «а» пункту 3 і пунктом 4 статті 35 Конвенції як така, що є явно необґрунтованою.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

44. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

A. Шкода

45. Заявник вимагав 6500 євро відшкодування моральної шкоди.

46. Уряд заперечив проти цієї вимоги.

47. Суд вважає, що заявник мав зазнати моральної шкоди внаслідок встановленого порушення. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує заявнику 5500 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові витрати

48. Заявник не надав жодних вимог щодо судових витрат. Відповідно Суд нічого не присуджує йому у цьому відношенні.

С. Пеня

49. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скарги за пунктом 3 статті 5 та пунктом 1 статті 6 Конвенції відповідно щодо тривалості тримання заявника під вартою та тривалості кримінального провадження у його справі прийнятними, а решту скарг у заяві — неприйнятними.

2. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

3. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

4. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна виплатити заявникові 5500 (п'ять тисяч п'ятсот) євро відшкодування моральної шкоди з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнуто із зазначеної суми; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, плюс три відсоткові пункти.

5. *Відхиляє* решту вимог заявника стосовно справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено письмово 20 жовтня 2011 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Стівен ФІЛЛІПС
(Stephen Phillips)

Боштьян ЗУПАНЧИЧ
(Bostjan M. Zupancic)

Заступник Секретаря

Голова